

Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet

Boendekedja med socialt stöd för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden

Bakgrund

Familjer- eller vårdnadshavare med barn som lever under osäkra boendeförhållanden kan delas upp i två grupper. En grupp består av familjer som har blivit avhysta från en lägenhet. Precis som för övriga personer som förlorar sin bostad på grund av avhysning är obetalda hyror den vanligaste orsaken även hos familjer med barn. Det förebyggande arbetet i form av ekonomisk rådgivning m.m. är särskilt viktigt för denna målgrupp. Det är angeläget att personliga möten med berörda familjer eller vårdnadshavare med barn sker innan en avhysning verkställs för att kunna göra en boendeplanering. Den andra gruppen består av nyanlända familjer med barn. Denna grupp har en annan problematik än andra familjer som står utanför bostadsmarknaden. De saknar ofta inkomster och/eller boendereferenser och kötid hos Stockholms stads bostadsförmedling och har därför aldrig etablerat sig på ordinarie bostadsmarknaden.

Boendesituationen inom Stockholms stad har varit ansträngd de senaste åren. Kartläggningar har visat ökat antal bostadslösa barnfamiljer trots insatser. I januari 2017 genomfördes en kartläggning i staden gällande barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. I Socialförvaltningens rapport över resultatet av kartläggningen (Rapport om barnfamiljer med socialtjänstkontrakt i Stockholms stad som lever under osäkra boendeförhållanden, dnr 1.2.2.-80/2017) från april i år beskrivs ett fortsatt stort behov av att utveckla metoder och rutiner för att tala med barn som saknar ett stadigvarande boende om hur de mår och hur de påverkas av boendesituationen. Familjerna i statistiken har generellt inte (betydande) insatser från socialtjänsten förutom ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsinsatser.

Kartläggningen visade att det i Skarpnäck finns 57 barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden, vilket motsvarar drygt 13 procent av stadens hemlösa barn. En avsevärt högre andel av barnfamiljerna i

Skarpnäck bor i alternativet SHIS för barnfamiljer (med genomgångsbostadskontrakt) än i övriga staden (56,1 procent jämfört med 29 procent i staden, se figur 1). Andelen barnfamiljer som lever under osäkra boendeförhållanden till följd av förälders utsatthet för våld i nära relation har ökat med sju procentenheter sedan föregående kartläggning i staden. Barn som upplevt våld mot en förälder kan betraktas som utsatta för psykisk misshandel, varför det är viktigt att de får stöd och skydd utifrån sina behov.

I Rädda barnens rapport En plats att kalla hemma – Barnfamiljer i bostadskrisens skugga (2017) konstateras att hemlösa barn och föräldrar efterfrågar mer konkreta och effektiva stödprogram än de bosökarkurser som många kommuner erbjuder idag. Bostad Först-modellen bör enligt Rädda barnens mening kunna utvidgas för att omfatta även ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Rapporten bygger bland annat på intervjuer med såväl barn som föräldrar i osäkra eller akuta boendeförhållanden.

SHIS lägenheter för barnfamiljer ger tillgång till visst stöd i kontakt med myndigheter finns som möjlighet inom kontraktsramen. Många av de familjerna har dock andra typer av korttidskontrakt eller tillfälliga boendelösningar även om SHIS för barnfamiljer ökar som alternativ.

Tidigare satsningar och metoder

Flera stadsdelsförvaltningar har gjort satsningar i form av bolotsar och boskola. Det saknas däremot generellt ett strukturerat stöd från socialtjänsten som tar fasta på en grundlig kartläggning och därtill kopplade mål och delmål samt en plan för genomförande av detta via såväl beslutade insatser som lotsning eller guidning till utbud av öppna verksamheter. Det saknas arbetssätt och rutiner för att kartlägga hur hemlösheten påverkar barnfamiljernas vardag och framför allt konsekvenserna för barnen av att leva i och, med tanke på tidsperspektivet på bostadsmarknaden, växa upp under osäkra boendeförhållanden. Bland annat måste sådana rutiner innehålla tydliggjorda och standardiserade sätt att prata med barnen om detta och vid behov aktualisera andra aktörer eller utredning för ett barn.

Inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har det sedan 2016 pågått en satsning mot hemlöshet i form av hemlöshetssamordnare, vars uppgift var att stödja bostadslösa individer och familjer till annan boendelösning. Projektet har varit framgångsrikt för de personer som erhållit insatsen såväl som förvaltningen som helhet. Stödet som individerna och familjerna fick av hemlöshetssamordnare

resulterade i många fall till ett kontrakt genom socialtjänst alternativt kortare kontrakt.

Förvaltningen har även bedrivit ett aktivt arbete för att mäta processen mot stabilt boende genom boendekedja. Arbetet har bedrivits inom tidigare utredningsenheten för vuxna som arbetade inom verksamhetsområdena missbruk och socialpsykiatri. Utformningen av en boendekedja har möjliggjort en uppföljning och mätning av processen som varit gynnsam för såväl individ som förvaltningen som helhet. Arbetet har genomförts inom ramen för ordinarie arbete vilket lett till ökad kunskap såväl som gemensam utveckling hos medarbetarna. En utveckling av den här processen för överförbarhet till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden och med sammankoppling av socialt stöd och insatser till förälder utgör projektets grundidé. Syftet är att stödja föräldrarna för att kunna klara försörjningen av sig och barnen, för att få förutsättningar till ett eget kontrakt.

Kvarstående utmaningar i arbetet mot hemlöshet

En utmaning för Skarpnäcks stadsdelsförvaltning i arbetet mot hemlöshet är att förvaltningen ansvarar för ett stort antal bostadslösa individer och familjer i förhållande till sin storlek. De utvecklingsområden som identifierats är att stödet behöver erbjudas till fler individer och familjer samt utvecklas för att kunna bemöta familjer med särskilda behov som saknar förutsättningar för ordinarie bostadsmarknad utan övriga insatser. Arbetssättet som hemlöshetssamordnarna utvecklat behöver förstärkas genom utformning av en boendekedja, koordinering av olika insatser samt implementering i ordinarie verksamhet. Utformningen av stödet ska utgå ifrån ett helhetsperspektiv där såväl individen i familjen som familjens behov som helhet beaktas. Utöver samverkan mellan enheter förutsätter detta riktade insatser som behöver erbjudas och följas upp i tät kontakt. Exempel på insatser är praktiskt stöd i boendet, familjebehandling samt budget- och skuldrådgivning. Hyresskulder förekommer inte sällan hos föräldrar i behov av stöd i sin föräldraförmåga såväl som praktiskt stöd. Hyresskulder är samtidigt ett stort hinder i bostadsmarknaden. Inom Skarpnäcks stadsdelsförvaltning har 15 % av de bostadslösa barnfamiljerna hyresskulder. Antalet som har skulder i övrigt är okänt.

Många familjer som kommit till Stockholm/Skarpnäck i sin etableringsprocess har under ett par år gått från tillfälligt boende till det något mer långsiktiga boendalternativet genomgångsbostad (framför allt under perioden december 2015-2016). Förvaltningens

arbete att erbjuda socialt stöd under etableringstiden är i behov av utveckling. Det sociala stödet ska bidra till ökade förutsättningar för etablering, genom bland annat praktiskt stöd i vardagliga uppgifter såväl som information och stöd i föräldrarollen och barnets rättigheter. I stadens hemlöshetsprogram framgår att nyanlända utgör en stor del av de bostadslösa barnfamiljer som staden har ansvar för. Nyanlända barnfamiljer behöver därför erbjudas stöd utifrån ett helhetsperspektiv och processarbete, där det sociala stödet integreras med andra insatser för att öka förutsättningarna för god etablering för såväl de vuxna som barnen i familjen.

I socialtjänstinspektörernas rapport över kvalitetsgranskningen gällande barn med osäkra boendeförhållanden (2017, dnr 3.4.1-140/2017) framgår att barnfamiljerna lever i stor osäkerhet och trångboddhet som präglar barnet, som i sin tur inte förstår vad det beror på och hamnar i kläm. Rapporten konstaterar att utrikesfödda ensamstående mödrar i behov av försörjningsstöd är överrepresenterade i målgruppen bostadslösa barnfamiljer enligt forskning såväl som stadens kartläggningar. Socialtjänstinspektörer lyfter därför följande *”Mot bakgrund av ovanstående och det faktum att deras barn också enligt forskningen är överrepresenterade inom den sociala barnvården bör stora ansträngningar göras för att tidigt och kontinuerligt uppmärksamma familjernas behov”*.

Mål

Effektmål

Projektet förväntas leda till att:

- Rutiner för att hembesök finns när det framkommer förseningar med en hyresinbetalning eller störningar som rör familjer eller vårdnadshavare med barn.
- För varje familj eller vårdnadshavare med barn som har en osäker boendesituation finns det en plan med individuellt anpassade mål och delmål för boendesituationen. Planen följs upp löpande.
- I samband med att en familj eller vårdnadshavare med barn måste flytta till boende med socialt kontrakt görs en barnkonsekvensanalys som dokumenteras.
- Familjer eller vårdnadshavare där barn är berörda av en avhysning erbjuds en återbesökstid inom 5 dagar efter verkställighet för en uppföljning av hur deras situation ser ut.

Projekt mål

Under projekttiden ska följande mål uppnås inom projektet:

- Genomgången tolkanvändarutbildning för minst 50 procent av berörd personal.

- Riktade utbildningsinsatser för att genomföra samtal med barnen är genomförda.
- Processkartläggning och framtagande av processteg och rutiner som inkluderar barnperspektiv för boendeprocessen med särskilt fokus på att stödja barnfamiljer är genomförd.
- Grundläggande förebyggande budget och skuldrådgivning har getts till barnfamiljerna i projektet.
- 50 procent av barnfamiljerna under förvaltningens ansvarsområde har fått en social kartläggning som visar vilka stödbehov som finns för familjen på kort och lång sikt.
- Barnkonsekvensanalys genomförd för samtliga barn i de kartlagda familjerna.
- En framtagen teambaserad struktur finns för att genomföra stödinsatser riktat till cirka 25 procent av de aktuella barnfamiljerna (motsvarar ungefär femton familjer).
- Stödinsatserna har påbörjats för de cirka femton utvalda barnfamiljerna.

Arbetsätt och metoder

Projektet består av fem utvecklingsspår:

1. Utveckling av en intensiv stödinsats som vänder sig till föräldrar i bostad med kortvarigt eller tidsbegränsat kontrakt som inte familjen själv har ordnat. Stödinsatsen ska ha fokus på socialt stöd och vara ett led i detta för att enskilda ska kunna hantera vardagliga uppgifter samt rådgivande, informativ och vägledande dialog. Denna stödinsats träffar mot områdena att bo i Stockholm, att försörja sig och utvecklas i Stockholm samt att bilda familj och leva med barn i Stockholm.
2. Ett teambaserat arbetsätt med planering, socialt stöd och uppföljning runt hela familjen under ledning av en Case manager.
3. Framtagande av steg mot självständighet/egen förmåga inom viktiga områden att använda för kartläggning av hur situationen ser ut för barnfamiljerna avseende ekonomi, arbete/försörjning, stödbehov för föräldrarna, barnens situation och familjens kötid i bostadskö. Kartläggningen ska visa på vilken grad av självständighet redan finns för respektive område eller vilken stödnivå som behöver mötas upp med en stödinsats.
4. Ett förebyggande rådgivningspaket för budget och skuldfrågor tas fram för barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden.

5. Kunskaps-och kompetensutveckling och samverkan med externa parter.

Projektet kommer att samordnas med förvaltningens övriga befintliga insatser riktade till målgruppen såsom:

- Socialt center på Skarpnäcks kulturhus
- Stadsdelsmammor
- Stärkt tidigt stöd i samverkan
- Budget- och skuldrådgivning
- Fritidsaktiviteter för barn
- Lovaktiviteter för barn
- Föräldrastödsprogram
- Sociala insatsgruppen
- Pilotprojekt samverkan skola och socialtjänst
- Stödenheten inom förskoleavdelningen

Målgrupp

Projektet riktar sig till barnfamiljer i osäkra boendeförhållanden. Med osäkra boendeförhållanden menas stadens definition, som är barnfamiljer som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande andrahands- eller inneboendekontrakt och därför är hänvisade till tillfälliga boendeanternativ. I målgruppen ingår även barnfamiljer som vistas på institutioner eller annan vårdinrättning och inte har någon ordnad bostad vid utskrivning. Enligt stadens kartläggning utförd januari 2017 av socialförvaltningen hade Skarpnäcks stadsdelsförvaltning då ansvar för 57 barnfamiljer i osäkra boenden inklusive 98 barn.

Projektbudget

Kostnadsslag	Totalkostnad tkr	Ansökt medel tkr
Lönekostnad		
Lönekostnad (inkl. pf.) för 4 tjänster: 1 bosamordnare/projektledare (50/50), 3 familjekoordinatorer för praktiskt stöd och uppföljning	2 350	2 350
Kompetenshöjande insatser		
Utbildning i rollen som tolkanvändare/att tala genom tolk, grundläggande kunskap om risk- och skyddsfaktorer, missbruk samt	80	50

Kostnadsslag	Totalkostnad tkr	Ansökt medel tkr
barnsamtal (BRA) riktat till projektmedarbetarna (inkluderar berörda handläggare)		
Uppföljning och utvärdering		
Löpande uppföljning	30	
Effektutvärdering	40	
SUMMA BERÄKNADE KOSTNADER	2 500	2 400

Projektorganisation

Styrgruppen består av avdelningschefer för Individ och familjestöd samt Förebyggande arbete och kultur samt enhetschefer vid avdelningen för Individ och familjestöd.

Projektledare, ej utsedd

Projektmedlemmar, ej utsedda

Referensgruppsmedlemmar, ej utsedda

Uppföljning och utvärdering

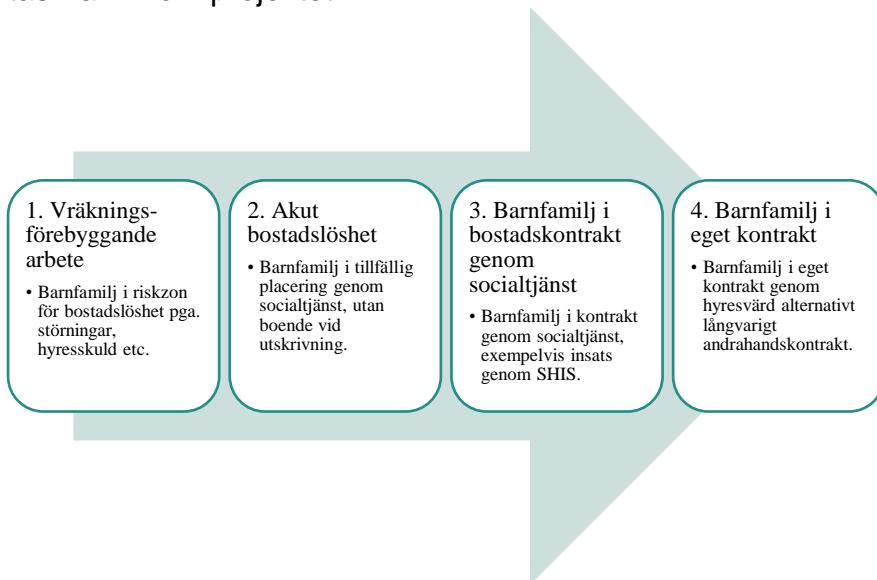
Skarpnäcks stadsdelsförvaltning arbetar systematiskt och strukturerat med att vara en kunskapsbaserad socialtjänst. Väl beprövade metoder för behandling och praktiskt stöd används som mätinstrument vid uppföljning av individernas resultat inom projektet. Projektet kommer att utse projektledare som ansvarar för att en struktur tas fram för löpande uppföljningsarbete och utvärdering av projektets effekter.

Projektet kommer att använda en egenutvecklad mätmetod för att följa vilka individuella målsättningar för deltagare i projektet som uppnås och se i vilken omfattning insatserna ger ett positivt resultat i arbetet med projektets deltagare.

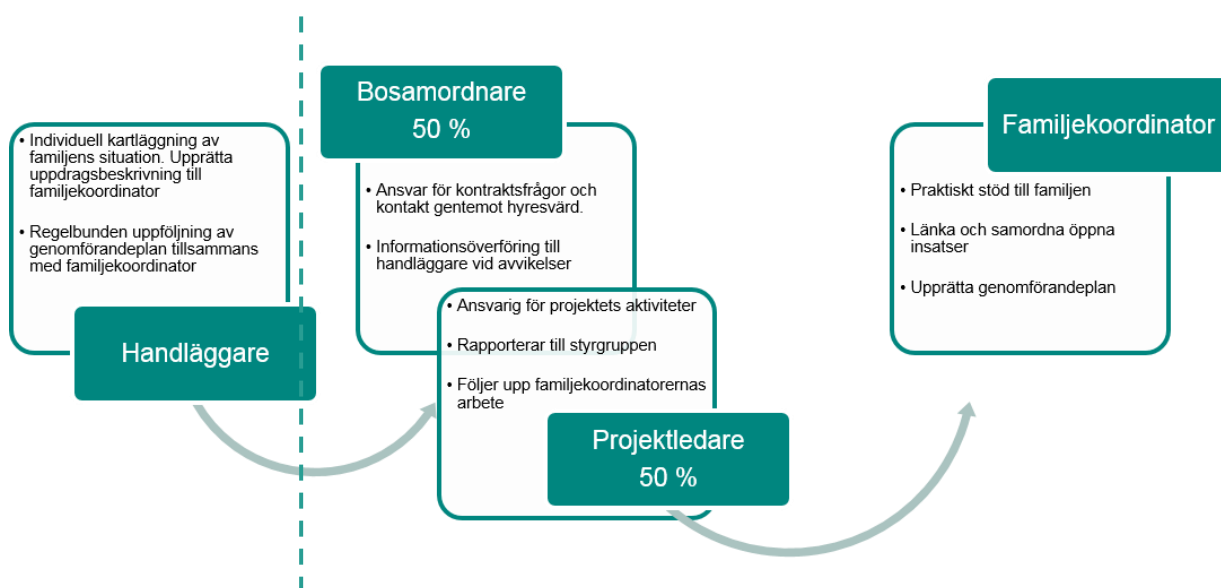
I verksamhetsplanen för 2018 har indikatorer utformats för att kontinuerligt mäta antalet barn som bor i osäkra boendeförhållanden samt antalet barnfamiljer som förflyttat sig framåt i boendekedjan. Syftet med indikatorerna är att tidigt följa upp de resultat som arbetssätten inom projektet bidrar till.

Bilder

Boendekedja, utgångspunkt för processbeskrivning som ska tas fram inom projektet

Projektets struktur och roller

Till höger om den sträckade linjen illustreras de funktioner som tillkommer med projektet utöver organisationens ordinarie funktioner och roller.

Aktuell boendesituation (jan 2017)	Skarpnäck %	Staden %
SHIS för barnfamiljer	56,1	29
Hotellrum	10,5	11
Tillfälligt inneboende/andrahandsboende, max tre månader	5,3	15
Försökslägenhet	1,8	4
Jourlägenhet	0	13
Träningslägenhet	5,3	6
Vandrarhem	15,8	8
Lägenhetshotell	1,8	3
Skyddat boende (vid våld i nära relation)	1,8	6
Behandlingshem/familjehem/stödboende	1,8	1
Genomgångsbostad	0	4
Vet ej	0	1
Total	100	

Figur 1 Aktuell boendesituation i januari 2017